

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV
NA MADŽARSKEM

MONOŠTER, 2. JULIJA 2026

LETO 36, ŠT. 26

Piknik penzionistov

...

Med štirimi, petimi
večšimi programi
Društva porabski
slovenski...

/ STRAN 4

Prvi porabski nogometni...

Hudi vročinski vali
so se v Porabju začeli
že nekaj dni pred 22.
junijem, ko se je na ...

/ STRAN 5

Zgodba Čontalovij (1. del)

V Prekmurji pa v
Porabji je tuj dosta
držin, stere majo trno
zanimivo zgodbo ...

/ STRAN 8

60 LET DVOJEZIČNEGA VRTCA NA GORNJEM SENIKU

/ STRAN 2

24. junija so na Gornjem Seniku praznovali 60-letnico delovanja dvojezičnega vrtca. Ob tej priložnosti so pripravili lep, praznični program v kulturnem domu, ki se je napolnil z gosti, starši in starimi starši otrok ter nekdanjimi zaposlenimi vrtca.

Dogodek sta pripravili Državna slovenska samouprava in Dvojezična osnovna šola in vrtec Jožefa Košiča.

60 LET DVOJEZIČNEGA VRTCA NA GORNJEM SENIKU

24. junija so na Gornjem Seniku praznovali 60-letnico delovanja dvojezičnega vrtca. Ob tej priložnosti so pripravili lep, praznični program v kulturnem domu, ki se je napolnil z gosti, starši in starimi starši otrok ter nekdanjimi zaposlenimi vrtca. Dogodek sta pripravili Državna slovenska samouprava in Dvojezična osnovna šola in vrtec Jožefa Košiča.

NVN

Šest desetletij vzgoje v slovenskem jeziku

Vrtec na Gornjem Seniku je svoja vrata odprl v šolskem letu 1965/66. Potreba po njegovem delovanju se je pojavila v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja, ko je vse več staršev našlo zaposlitev v tovarnah in obratih v Monoštru. Vrtec je bil urejen v nekdanji skladiščni stavbi Áfész.

Malčki so predstavili lep slavnostni program.

Prva vzgojiteljica vrtca je bila Margit Fiedler, pri delu pa ji je pomagala tedaj komaj diplomirana varuška, domačinka Irena Fartek. Teta Irena je opravljala tudi nalogo prevajalke, saj je vzgojiteljica v vrtcu govorila samo madžarsko, otroci pa so se z madžarskim jezikom začeli srečevati komaj v vrtcu. Doma so se s starši pogovarjali slovensko. Od leta 1973 dalje je Irena Fartek kot vzgojiteljica poučevala in vzgajala številne generacije otrok. Vrtec je največ otrok obiskovalo v šolskem letu 1973/74, bilo jih he kar 51.

Slovesnost v znamenju spominov in priznanj

Jubilejni program, ki ga je pripravila višja svetovalka za slovenski jezik Valentina Novak skupaj z asistentoma Štefanom Kardošem in Gašperjem Gombocem, se je začel s prikazom videa, ki je obiskovalce popeljal

skozi 60 let delovanja vrtca. Na posnetkih so se zvrstili prisrčni utrinki iz vsakdanjega življenja ustanove, ki so obudili številne dragocene spomine. Posebej ganljivi so bili trenutki, ko so obiskovalci na zaslonu prepoznali sebe ali svoje otroke, kakršni so bili pred več desetletji, in znova zaslišali njihove otroške glasove.

Udeležence na slovesnosti je pozdravila ravnateljica Dvojezične osnovne šole in vrtca Ildikó Doncsecz Treiber. »Kot narodnostni vrtec si prizadevamo ohranяти slovenski jezik, kulturo in tradicijo ter jih na otrokom prijazen način vključevati v vsakdanje življenje našega dvojezičnega vrtca. Otroke skozi igro seznanjamo s slovensko kulturo, običaji in tradicijami. Slovenski jezik vsakodnevno uporabljamo v različnih situacijah in dejav-

Dr. Helena Jaklitsch, državna sekretarka je vrtcu ob 60-letnici delovanja podelila priznanje Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu za predano delo in neprecenljiv prispevek k ohranjanju slovenskega jezika, slovenske kulturne dediščine in narodne identitete na Madžarskem.

nostih – pri pripovedovanju zgodb, recitiranju, petju, plesu in igri. To strokovno delo dodatno bogati in krepi tudi vsakodnevna prisotnost vzgojiteljice iz matične države.«

Kulturni program so oblikovali vrtčevski otroci in učenci šole. Slovesnost se je pričela s slovensko himno v porabščini in izvedbi učenke Szofi Bajzek. Zbrane so v nadaljevanju s svojimi nastopi navdušili otroci iz vrtca, nekdanja učenka, pevski zbor učencev nižjih razredov osnovne šole in šolska folklorna skupina.

Programa se je udeležila tudi državna sekretarka na Uradu za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Helena Jaklitsch. V pozdravnem nagovoru je izpostavila izjemen pomen dvojezičnega vrtca za ohranjanje slovenske besede in kulture v Porabju. Ob prehojeni poti in bogati zgodovini ustanove je poudarila: »Ob pogledu na šest desetletij delovanja vrtca se v vas upravičeno prebujata ponos in zadovoljstvo. Tu so številne generacije otrok, danes že odraslih mož in žena, mater in oče-

tov, ki so se nekoč brezskrbno igrali v teh prostorih. Razveseljevali so svoje vzgojitelje, jih kdaj tudi spravljali v obup, predvsem pa so ob njih in skupaj krepili svoj odnos do slovenske besede in pesmi ter do Slovenije kot matične domovine.«

Ob tej priložnosti je državna sekretarka v imenu ministrice Suzane Lep Šimenko Dvojezični osnovni šoli in vrtcu Jožefa Košiča ob 60-letnici delovanja vrtca podelila tudi priznanje Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu za predano delo in neprecenljiv prispevek k ohranjanju slovenskega jezika, slovenske kulturne dediščine in narodne identitete na Madžarskem.

Vrtec kot temelj prihodnosti porabske skupnosti

Zbrane so na dogodku nagovorili tudi zagovornik Slovencev v madžarskem parlamentu Karel Holec, predsednik Državne slovenske samouprave dr. István Péter Kondor.

Zagovornik je izpostavil, da v vrtcu že šest desetletij raste nekaj, kar presega zidove te ustanove. »Raste prostor, kjer otroci ne dobivajo le prvih znanj, ampak nekaj veliko

Zagovornik Slovencev v madžarskem parlamentu, ravnateljica vrtca Ildikó Doncsecz Treiber in predsednik Državne slovenske samouprave Péter Kondor so skupaj zasadili lipo na dvorišču vrtca.

pomembnejšega — občutek doma. Pripadnosti. Zavedanje, da njihov jezik, kultura in korenine niso nekaj oddaljenega, temveč nekaj živega, kar nosijo v sebi,« je povedal. Karel Holec je vrtcu ob jubileju podaril lipo, ki so jo po slavnostnem programu zasadili na dvorišču ustanove.

Predsednik DSS dr. István Péter Kondor je izpostavil: »V šestdesetih letih je skozi ta vrtec šlo na stotine otrok. In mnogi med njimi danes soustvarjate našo skupnost, vodite naše ustanove, sprejemate pomembne odločitve in gradite prihodnost Porabja. To je najlepši dokaz, da tukaj nastaja nekaj izjemnega.«

Po končanem programu so se navzoči iz kulturnega doma odpravili do vrtca, kjer je župnik Tibor Tóth blagoslovil vrtčevsko stavbo. Sledil je ogled razstave fotografij in igrač preteklih 60 let.

DVOJEZIČNA ŠKOFOVSKA MAŠA IN BLAGOSLOV ROMARSKE POTI LUČ OB MEJI

22. junija je v Troščah (Rábakethely) potekala slovesna dvojezična sveta maša, ki sta jo skupaj darovala sombotelski škof msgr. dr. János Székely in soboški škof msgr. dr. Janez Kozinc. Bogoslužje je združilo slovenske in madžarske vernike v skupni molitvi ter poudarilo povezanost obmejnega prostora, ki ga že stoletja zaznamujeta skupna zgodovina in krščanska dediščina.

NVN

FOTO MÁRK LANG

Slovesnost je potekala v okviru čezmejnega projekta Messages, ki je sofinanciran iz programa Interreg Slovenija-Madžarska. Projekt je usmerjen v ohranjanje in predstavitev duhovne, kulturne ter zgodovinske dediščine

Verniki so prišli k maši z obeh strani meje.

dveh pomembnih osebnosti obmejnega prostora – blaženega Jánosa Brennerja in božjega služabnika Danijela Halasa. V okviru projekta so nastale nove kulturne in turistične vsebine, ki obiskovalcem približujejo njuno življenje, delo in pričevanje vere.

Med mašo so se verniki posebej spominjali obeh mučencev, ki sta s svojim življenjem izpričevala globoko vero, zvestobo Bogu in nesebično služenje ljudem. Uvodoma je navzoče v slovenskem in madžarskem jeziku pozdravil sombotelski škof Székely. V nagovoru je poudaril, da je krščansko življenje pot darovanja in služenja bližnjemu ter da mora biti tudi naše življenje podobno Kristusovemu križevemu potu – življenju, podarjenemu drugim.

Po evangeliju je zbrane nagovoril soboški škof Kozinc. V pridigi je izpostavil

Pri maši so ob obeh škofih sodelovali monoštrski župnik in kaplan Péter Déri ter Benedek Pongrácz, gornjeseniški župnik Tibor Tóth in dobrovniški župnik Simon Štihec ter stalni diakon Róbert Császár.

zglede blaženega Jánosa Brennerja in božjega služabnika Danijela Halasa kot svetlih prič vere v času preizkušenj.

Blagoslovitev romarske poti Luč ob meji

»Tako eden kot drugi sta bila s svojo zvestobo Bogu že v času življenja Božja luč, okoli katerih so se verni radi zgrinjali.

Ljubezen do Kristusa in njegove Cerkve ju je gnala, da o Bogu nista mogla molčati. Tako sta tvegala, da bosta to pričevanje potrdila z mučeništvom: nihče jima življenja ni vzel, temveč sta ga darovala, kakor je to storil Kristus,« je poudaril škof Kozinc.

Posebno simbolno vrednost je imela tudi dvojezična izvedba bogoslužja. Verniki so molitve izrekli v slovenskem in madžarskem jeziku, bogoslužje pa so obogatili s petjem slovenskih cerkvenih pesmi. Po končani maši je sledil slovesni blagoslov nove romarske poti Luč ob meji, ki je bila vzpostavljena v okviru projekta Messages. Pot povezuje spominska kraja blaženega Jánosa Brennerja in božjega služabnika Danijela Halasa ter obiskovalce vabi na romanje, razmislek in spoznavanje njune življenjske zgodbe.

Nova romarska pot ne predstavlja le povezave med dvema pomembnima krajeva spomina, temveč simbolično povezuje tudi ljudi na obeh straneh meje. S tem prispeva k ohranjanju skupne duhovne, kulturne in zgodovinske dediščine slovensko-madžarskega obmejnega prostora ter spodbuja sodelovanje, medsebojno razumevanje in razvoj verskega ter kulturnega turizma.

PIKNIK PENZIONISTOV NA DOLENJOM SENIKI

Med štirimi, petimi vekšimi programi Drštva porabski slovenski penzionistov je piknik s kulturnim programom, steroga vsakšo leto organizira druga ves. Letos je na redej bijo Dolenji Senik, steri se je – če rejsan mamu v društvi samo štiri članice – trno potrúdo, da bi se piknik pršiko.

MARIJANA SUKIČ - ČLANICA DRŠTVA

FOTOGRAFIJE: MARGIT ČUK IN KARČI HOLEC

Drštvo porabski slovenski penzionistov je melo letošnji piknik s kulturnim programom v petek 19. junija na Dolenjom Seniki, gde se je zbralo kakšni 60 penzionistov pa 25 nastopajočih in gostov. Med gosti smo leko

V kulturnom programi so gorstaupili muzikantje skupine Neman časa.

pozdravili zagovornika Slovencev v vogrskom parlamenti Karčina Holec, župana Dolenjoga Senika Zsolta Moneka, podpredsednika slovenske samouprave na Dolenjom Seniki Lacina Bajzeka, predsednico DU iz Rogašovec Jožico Fukaš pa predsednico DU iz Šalovec Marijo Kerčmar.

Piknik s kulturnim programom društva je vsakšo leto v drugoj vesi. Letos smo se srečali na Dolejnjom Seniki, stera ves ma kauli 400 lidi. Tau je ves v Porabji, v steroj zvün Vaugrov pa Slovencev živéjo Nemci tō, steri ranč tak majo svojo nemško samoupravo, kak Slovenci svojo slovensko. V vesi več kak dvajsti lejt dela nemški pevski zbor.

V vesi majo Marijino cerkev, stero so zozidali kauli leta 1815, največ je s pejnezi pri tom pomagala grofica Terezija Battány. Ves je mejašica z Avstrijov, naša Raba ranč tū preštaupi granico pa tečé ta-

dale do Varaša, gde se zdrūži z reko Lafnitz ali po vogrsko Lapincs. Te pa kak Raba tečé tadale do Gyōra, gde notrastečé v Donavo. Po reki Rabi je naša krajina dobila ménje Porabje.

Penzionisti so pri grobi prve predsednice društva Irenke Barber molili in spejvali.

Letošnjo srečanje, ranč tak kak vsikšo leto, smo začnili s kulturnim programom, kulturne skupine, stere so nastopile so prišle iz Šalovec pa Rogašovec.

Program so začnili člani glasbene skupine Neman časa DU Rogašovci, moški so najprva spopejvali dvej pesmi, stere so trno lepau donele večglasno v dvorani. Za njimi smo leko poglednili članice Sekcije skečev DU Šalovci, stere so zašpilale skeč Na carini. Štorija je pripovedjala o tom,

Pod šatorom, steroga je postavila dolenjesenička samouprava, so se penzionisti fajn meli.

ka se je zgodilo na meji med Čöpancami pa Verico, gda je ženska šla poglednit svojoga dragoga, steri je že cejli keden v veričkoj gauški delo.

Pevska skupina Mavrica iz Šalovec je pod vodstvom Jožeta Slavička dvoglasno spopejvala tri pesmi, zadnjo je Jože Slaviček sprvajo na harmoniki.

Veselo vzdušje (hangulat) je še tadale držalo, vej so pa člani glasbene skupine Neman časa naprej vzeli glasbene škeri pa so zaigrali pa spopejvali dvej lejpi pesmi. Pri slejdnjoj (V dolini tihi) je vcüjpopej-

vala skurok cejla dvorana.

Po kulturnom programi smo se penzionisti in naši gostje preselili v šator na dvauri kulturnoga doma, steroga nam je dala pa gorapostavila dolenjesenička občina, hvala njim za pomauč. Stauli so brž puni gratali domanjoga pa pri slaščičarji (cukrász) küplenoga pokaraja. Za tau smo se zavalili dolenjesenički slovenski samoupravi, stera je pomagala s pejnezi. Dapa največ hvale so vrejдне dolenjeseničke članice našoga društva (Eva, Andi, Mari in Erži), stere so, če rejsan nji je samo štiri, telko domanjoga pokaraja pa pogač spekle, ka je človek nej vedo, za stero pecivo naj segne.

Letos je 20. lejt, ka smo slobaud vzeli od prve predsednice društva Irenke Barber, stera počiva na dolenjeseničkom cintori. Brezi njé toga društva nej bi bilau, zato se je šikalo, ka smo se stavili pri njenom grobi, na njega djali mali vejneč pa vužgali svejčo. Za vse tau je poskrbela članica društva Marijana Kovač, baug plati njej za skrb. Pri grobi smo zmolili očenaš in zdravamarijo pa spopejvali sveto pesem V nebesih sem doma. Malo smo se stavili pri grobi Gabora Lazara tō, vej je pa Gabi bači duga lejta bijo član našoga društva. Naj počivata obadva v meri Božjem!

Gda smo prišli nazaj na dvaur kulturnoga doma, je tam že vse dišalo po pečeni klobasaj. Baug plati dolenjeseničkim ženskam za tau tō, ka so flajsno vöznosile pečene klobase s krüjom, ajvarom pa gorčico, stere je dalo prištölati društvo. Člani našoga društva so se pogučavali, hecali pa tak se je do pau sedme večer pomalek sprazno šator. Nej čüda, vej je pa ranč tiste dneve najbola pritiskavala ica. Zahvaljujemo se za finančno podporo Uradi za Slovence v zamejstvi iz Ljubljane pa Skladi Bethlen iz Budimpešte.

PRVI PORABSKI NOGOMETNI TABOR PRITEGNIL VEČ KOT PETDESET OTROK

Hudi vročinski vali so se v Porabju začeli že nekaj dni pred 22. junijem, ko se je na štirih nogometnih igriščih v okolici Monoštra pričel petdnevni 1. Porabski nogometni kamp. Podobna zabavna športna druženja so na različnih lokacijah v Pomurju priredili že osemkrat, pred nekaj meseci pa se je porodila ideja o nogometnem taboru v Porabju.

-DM-

FOTO TIMI FARKAŠ

»**Z**e ko smo prejšnjo zimo izvedli mednarodni otroški nogometni turnir, sva si z ustanoviteljem pomurskih nogometnih kampov Tadejem Cipotom rekla, da dogodek pripeljeva v Porabje,« nam je na igrišču v Slovenski vesi povedal vodja regijske pisarne Olimpijske-

Odziv mladih porabskih nogometašev je organizatorje presenetil. Skupaj so preživeli pet dni na štirih igriščih, s pestrimi popoldanskimi spremljevalnimi dejavnostmi.

ga komiteja Slovenije v Monoštru Szabolcs Andrejek. Prav njegova organizacija je bila glavna podpornica tabora, in sicer v sodelovanju z Zvezo Slovencev na Madžarskem in Uradom za Slovence v zamejstvu in po svetu.

»Prijav je bilo nekoliko več, kot smo pričakovali, saj smo pritegnili več kot petdeset mladih nogometašic in nogometašev. Prvotno smo računali samo na porabske slovenske udeležence z dvojezičnih osnovnih šol na Gornjem Seniku in v Števanovcih, vendar so se nam pridružili tudi otroci iz okoliških madžarskih vasi,« je še dejal glavni organizator Szabolcs Andrejek.

Vsi trenerji iz Slovenije

Ob Andrejku so bili za strokovno vodenje tabora zadolženi trije izkušeni trenerji iz

Pomurja: Tadej Cipot, Simon Sukič in Tomislav Novak. Vse dejavnosti so potekale v slovenskem jeziku. »Poiskali smo kakovostne strokovnjake, ki znajo delati z otroki. Iz Slovenije smo pripeljali licencirane trenerje, ki so sposobni otrokom predati dobro nogometno znanje,« nam je povedal Tadej Cipot in dodal: »S treningi želimo mlade nekoliko odmakniti od telefonov, da pridejo na igrišča, da se razbremenijo. Po drugi strani pa je naš namen povezati Slovenijo in Madžarsko, da Porabje zaživi tudi na področju športa.«

Trener Tomislav Novak je bil prepričan, da je za razvoj otrok izredno pomembno gibanje. »Dobro je, če se ukvarjajo z nekim športom, seveda ne le z nogometom. Navaditi se morajo ekipnega duha in discipline,

Po skupinskem ogrevanju se je vsak dan začel s treningom, del katerega so bile med drugim štafetke in vaje za tehnično dinamiko.

morajo se naučiti, da ni tako enostavno biti športnik, saj je treba vložiti veliko truda. Spoznajo, kako naporno je doseči neko višjo raven.« Tadej Cipot je še dodal: »Dobro je s treningi začeti čim prej, ker je danes v nogometu ogromno novih podrobnosti. Prej ko začne otrok trenirati, bolje bo pripravljen, tehnično izurjen, in bo lažje nadaljeval svojo nogometno kariero.«

Pester, toda nenaporen dnevni red

Dnevi na taboru so se praviloma začeli s krajšim ogrevanjem, ki mu je sledil poldruugo uro dolg trening. Dopoldanski program se je ponavadi zaključil s tekmo ali manjšim turnirjem. Športne dejavnosti so prvi dan potekale na monoštrskem športnem igrišču, nato so se udeleženci v torek preselili v Slovensko ves, v sredo v Sakalovce, v četrtek so se vrnil v Monošter, zadnji dan pa so preživeli na Gornjem Seniku. »Za nas bi bilo veliko lažje dogodek prirediti na stalni lokaciji, vendar je naš cilj bil, da poskusimo priti na vsa igrišča v Porabju. Nekaterih vasi pa nam res ni uspelo vključiti,

upam, da prihodnje leto lahko izvedemo dejavnosti tudi v Števanovcih ali Andovcih,« nam je pojasnil Szabolcs Andrejek. »Nekateri starši so nam celo predlagali, da otrokom zagotovimo tudi prenočišče. Vse to je vprašanje obstoječe infrastrukture.« V popoldanskih urah so udeležence čakale pestre zaposlitve. Zaradi velike vročine so bile skoraj vsak dan obvezne vodne igre z vodnim toboganom ali vodnimi baloni, v katerih so mladi nogometaši zelo uživali. V ponedeljek so obiskali Slovenski dom v Monoštru, ki sta ga predstavili zastopniki tam delujočih organizacij. V torek je prekmurski reper Pepson pripeljal nekaj ekso-

Mladi športniki so lahko pokazali svoje spretnosti na tekmah, ki so jih odigrali večkrat na dan. Prirejali so tudi manjše turnirje.

tičnih živali, otroci so ob želvah in kuščarjih lahko pobožali tudi trimetrskega pitona. V četrtek so se udeleženci razposajeno zabavali v bazenih monoštrskega kopališča, prav gotovo je bila to dejavnost, ki so jo otroci najbolj pričakovali. Zadnji popoldan je bil namenjen spoznavanju gornjeseniške Slovenske vzorčne kmetije, kamor so mladi nogometaši odpotovali s traktorjem. Tam so okrasili medalje, ki so jih odnesli v lep spomin na nogometni tabor, ob koncu pa je vsak udeleženec prejel diplomu.

Obetaven začetek tradicije

»Odziv je bil res dober za okolje, ki ne premore veliko otrok,« je ocenil trener Tadej Cipot. »Prihodnje leto bomo poskusili v Porabju prirediti še večji nogometni kamp, mogoče bomo pripeljali tudi otroke z Goriškega. Skupaj bi lahko postali celota.« Dopoldanski treningi so potekali v veselem vzdušju. Otroci so na igrišču pokazali veliko energije, navdušenja in nogometnega znanja, niti huda vročina jih ni zmotila. S popoldanskimi dejavnostmi pa so jim organizatorji zaokrožili dan. Prvi porabski nogometni tabor je odlično uspel in bo zagotovo imel tudi nadaljevanje.

OD SLOVENIJE ...

Slovesnosti ob dnevu državnosti v znamenju 35-letnice samostojnosti

Ob dnevu državnosti, s katerim Slovenija letos zaznamuje 35 let samostojnosti, se je po državi in zamejstvu zvrstilo več slovesnosti. Vrhunec praznovanja je bila državna proslava na Trgu republike v Ljubljani, kjer sta zbrane nagovorila predsednica republike Nataša Pirc Musar in predsednik vlade Janez Janša.

Po slavnostnih nagovorih je sledil kulturno-umetniški program, posvečen domovini in njenim ljudem. Po Sloveniji in zamejstvu so potekale tudi druge slovesnosti, med njimi seji državnega zbora in državnega sveta ter sprejem za svojce padlih v vojni za Slovenijo leta 1991 v predsedniški palači. Dan državnosti spominja na dogodke iz leta 1991, ko je Slovenija sprejela ključne osamosvojitvene dokumente, samostojnost pa dan pozneje tudi slovesno razglasila.

Učenci in dijaki končali pouk, začnajo se poletne počitnice

Za približno 256.000 osnovnošolcev in srednješolcev se je 24. junija končal pouk. Učenci in dijaki so ob tem prejeli tudi zaključna spričevala, zdaj pa jih čakata več kot dva meseca poletnega oddiha. V šole se bodo vrnili 1. septembra. Med počitnicami so številni zavodi in društva po vsej državi pripravili različne programe, od športnih taborov in delavnic do jezikovnih tečajev in letovanj. Otroci bodo lahko sodelovali tudi v tematskih varstvih, poletnih šolah in pri izletih. V Ljubljani bodo denimo na Ljubljanskem gradu organizirali počitniške aktivnosti z igro, ustvarjanjem in raziskovanjem grajskih zgodb. V Mariboru Zveza prijateljev mladine pripravlja pester program delavnic in taborov, v Celju pa bodo potekale aktivne počitnice v mestnih četrtih. Osnovno šolo je letos obiskovalo približno 190.000 učencev, srednje šole pa okoli 88.000 dijakov. Devetošolci so pouk končali že sredi junija, maturanti pa konec maja.

FOLKLORNA SKUPINA ZSM SAKALOVCI SPET V ŠEMPASU

Tako kot lansko leto so tudi letos v juniju sakalovski folkloristi obiskali Slovence v Šempasu in ob dnevu državnosti na odru predstavili porabsko kulturno dediščino.

NOÉMI ILLÉS

20. junija se je Folklorna skupina Zveze Slovencev na Madžarskem Sakalovci odpravila v Šempas v bližini Nove Gorice ob italijanski meji. Kulturno-prosvetno društvo Šempas vsako leto organizira slovesno prireditev ob dnevu državnosti Republike Slovenije, na katero redno vabijo tudi folklorne skupine iz Porabja. Letos so našo regijo ponovno zastopali Sakalovčani, ki so se med Primorci odlično počutili ter ponosno zaplesali plese iz Porabja in Goričkega. Med številnimi pevskimi skupinami iz domačih krajev in Zagreba so bili edini nastopajoči, ki so poleg slovenskih melodij na oder prinesli tudi ples. Prav zato so nastopili kot zadnji in s svojo dobro voljo poskrbeli za pravi vrhunec večera.

Dolgoletna mentorica skupine Dragica Kolarič iz Beltincev je pripravila novo koreografijo, prepleteno z našimi znanimi plesi, kot so sotiš, rozinka, Marko skače, špancier, ans, cvaj, draj in tudi čardaš ter azasep, ki izhajata iz madžarskega plesnega izročila. Dekleta so v porabskih nošah elegantno zavrtela, fantje pa so z glasnim vriskanjem in plesom na skalah navdušili občinstvo. Na nastopu

Seveda pa se za Sakalovčane večer s tem ni končal, saj so se skupaj zabavali še dolgo v noč. Tudi letos so Primorcem pokazali, kakšno je pravo porabsko razpoloženje, s seboj pa so prinesli veliko dobrega volja in seveda tudi kakovostno sakalovsko palinko.

Nekaj energije so prihranili tudi za nedeljo, ko so

Nastop smo povezali tudi z izletom.

si ogledali svetovno znano in čudovito Tolminsko korito. Naravni čudež Triglavskega narodnega parka, ki predstavlja tudi njegovo najnižjo točko, je prekrasen v vseh letnih časih in s svojo lepoto očara prav vsakogar. Krožna pot skozi divja korita Tolminke in Zadlaščice, ki se združita v edino sotočje v koritih na ozemlju Slovenije, je v vročih poletnih dneh ponudila prijetno osvežitev. Po skupnem ogledu jih je čakala še dolga pot nazaj v Porabje. Na poti so se, kot pravi Slovenci, ustavili še v Trojanah, kjer so si privoščili kosilo. Domov se je skupina vrnila utrujena, vendar pol-

Skupinska fotografija sakalovskih folkloristov in muzikantov.

jih je spremljal njihov »Cejlj band«, ki že vrsto let prihaja iz Prekmurja: Boris Velner na harmoniki, Davorin Kianec na klarinetu in Borut Kianec na kontrabasu. Po skupni večerji so vsi nastopajoči skupaj zapeli najlepše slovenske pesmi, posvečene domovini Sloveniji; res so imeli prav vsi eno lušno noč.

na lepih spominov in v upanju, da bojo tudi v prihodnosti imeli podobne priložnosti za druženje, širjenje porabske kulture ter krepitev dobrega imena Slovencev na Madžarskem. Hvala vsem, ki ste skupini omogočili to nepozabno potovanje.

KMETJE POZARJAJO NA NIZKE CENE, VISOKE STROŠKE IN POSLEDICE NEURIJ

V Puconcih so slovenski kmetje in predstavniki kmečkih organizacij opozorili na vse težji položaj v kmetijstvu. Ob 33. obletnici protestne zapore mejnih prehodov so spomnili, da so bile zahteve takrat podobne današnjim. Takrat so kmetje zahtevali zaščito domače pridelave, višje in stabilnejše odkupne cene, nadomestila za izpad dohodka zaradi suše ter bolj urejen kmetijski trg.

VIDA TOŠ

Danes pa, kot poudarjajo, govorijo o zelo podobnih stvareh, le da so razmere še bolj zapletene. Pravijo, da se ni veliko izboljšalo, nasprotno, v več pogledih se je stanje celo poslabšalo. Med glavnimi težavami izpostavljajo nizke odkupne cene, visoke stroške pridelave, vremenske ujme in sistemske rešitve, ki po njihovem ne sledijo realnosti na terenu.

Toča in izgubljeni pridelki: Brez pomoči ne bo jesenske setve

Ena ključnih tem je bila tudi letošnja škoda zaradi neurij, ki so v različnih delih države uničila pridelke. Kmet Franc Obran je opisal razmere na terenu in opozoril na razsežnost škode:

»Na območju ptujskega polja je prizadetih 23 tisoč hektarjev njivskih površin in 1500 hektarjev vinogradov. Pri nas so pridelki pšenice in koruze praktično uničeni, do 100 odstotkov.«

Dodaja, da so razmere tako resne, da brez hitrega ukrepanja država lahko ostane brez jesenske setve na posameznih območjih. Kritičen je bil tudi do sistema zavarovanj, ki po njegovih besedah ne pokrije dejanske škode.

Ujeti med stroški in cenami

Velik del razprave je bil namenjen tudi gospodarskemu položaju kmetov. Več govornikov je opozorilo, da so vhodni stroški v Sloveniji višji kot v sosednjih državah, od gnojil do zaščitnih sredstev. Kmet Jožef Štefko je bil pri tem neposreden: »Katastrski dohodek ni realno merilo ekonomskega položaja kmetije. Gre za lažen prikaz stanja, ki v praksi ne drži.« Opozoril je tudi na cene osnovnih surovin: »Kako je lahko slovenski kmet konkurenčen, če za isti izdelek plača trikrat več kot kmet na Hrvaškem ali v Avstriji?« Po njegovih besedah takšne razmere postopoma izrinjajo slovensko pridelavo z evropskega trga in slabijo slovensko samooskrbo.

Po 40 letih dela 386 evrov pokojnine

Ena bolj odmevnih izjav je bila usmerjena v socialni položaj starejših kmetov. Kmet Ivan Brodnjak je opozoril na revščino na podeželju in posledice socialne politike. »Na najnižjem obsegu zavarovanja kmet po 40 letih dobi 386 evrov pokojnine.« Dodaja,

da številni zaradi premoženjskih omejitev sploh ne prejmejo nobenih dodatkov: »Na 1000 kmetov jih je veliko, ki ne dobijo nič, ker imajo premoženje ali katastrski dohodek. V praksi ostanejo brez vsega.« Opozoril je tudi na psihosocialne stiske na podeželju in višjo stopnjo samomorilnosti med kmeti, kar je po njegovih besedah pogosto prezrto.

Kmetijstvo izgublja ljudi in prihodnost

Govorniki so se strinjali, da gre za širši sistemski problem, ki ga ni mogoče reševati samo z interventnimi ukrepi. Poudarili so, da se kmetije zapirajo, živinoreja na nekaterih območjih izginja, mladi pa se redkeje odločajo za prevzem kmetij. Ali, kot je bilo slišati, »mladi v kmetijstvu ne vidijo več stabilnosti, ampak stalne pritiske, nadzore in negotov dohodek.«

Podnebje, delo in prihodnost podeželja

Dogajanje v Puconcih je časovno sovpadalo tudi z mednarodno konferenco v Radencih, kjer so strokovnjaki razpravljali o podnebnih spremembah, pomanjkanju delovne sile in generacijski prenovi na podeželju. Obe srečanji sta pokazali podobno sliko: kmetijstvo je pod pritiskom vremena, trgov, zakonodaje in demografskih sprememb.

Cene pšenice: možnost novih izgub že četrto leto zapored

Posebno odmevna je tudi razprava o odkupu pšenice, ki dodatno potrjuje slabo gospodarsko sliko v kmetijstvu. V Gornji Radgoni je komisija za pripravo izhodišč za odkup opozorila, da bi lahko letošnje cene pomenile še eno izgubljeno leto za pridelovalce. Kot je opozoril predsednik komisije Franc Kūčan, so odkupne cene blizu lanskim, kar bi za kmete že četrto leto zapored pomenilo izgubo. Pridelovalna cena pšenice je ocenjena na 280 do 290 evrov na tono, borzne cene pa se gibljejo okoli 205 evrov.

Komisija ocenjuje, da je stanje posevkov zaradi vremenskih razmer slabo, pridelek pa bi lahko bil manjši za najmanj 30 odstotkov. Hkrati opozarjajo tudi na velike svetovne zaloge pšenice, ki dodatno pritiskajo na cene in otežujejo položaj evropskih pridelovalcev.

Težave v kmetijstvu se tako kopičijo na več ravneh – od vremena in stroškov do cen in socialne varnosti. Kmetje opozarjajo, da brez hitrih in predvsem sistemskih ukrepov težave ne bodo več ostale omejene na posamezne panoge, ampak bodo neposredno vplivale na obstoj kmetijstva v Sloveniji.

... DO MADŽARSKE

Premierji višegrajske skupine so se srečali v Gödöllőju

22. junija se je Péter Magyar na dvorcu Grassalkovich v Gödöllőju sestel s češkim premierjem Andrejem Babišem, poljskim premierjem Donaldom Tuskom in slovaškim premierjem Robertom Ficom. Višegrajsko sodelovanje se je vrnilo – so poudarili premierji na tiskovni konferenci po srečanju. Voditelji držav so se dogovorili, da bodo v prihodnje pred vrhovnimi srečanji EU usklajevali stališča. Péter Magyar je premierjem predal načrt o hitri železnici Varšava–Praga–Bratislava–Budimpešta, Robert Fico pa je predstavil glavne naloge slovaškega predsedovanja V4, ob tem pa izpostavil pomembnost ukrepanja proti ilegalnim migracijam. O Beneševih dekretih, ki obremenjujejo odnose med Madžarsko in Slovaško, na srečanju ni bilo govora. »Prepričani smo, da je osnova prihodnjega uspeha Evrope konkurenčno gospodarstvo,« je povedal madžarski premier. Menil je, da je za to potrebna veliko stvari, zagotovo pa so potrebne dostopne cene energije. Poudaril je, da želijo okrepiti sodelovanje na področju digitalizacije, umetne inteligence, raziskav, kibernetske varnosti ter inovacij. Magyar je izpostavil, da države V4 še vedno podpirajo evropsko integracijo držav Zahodnega Balkana. Omenil je, da so sodelovanje in srečanje V4 pred 35 leti znova vzpostavili Lech Wałęsa, Václav Havel in József Antall, ker so spoznali, da naše države povezuje veliko več kot ločuje, ter da je veliko lažje doseči uspehe in rezultate skupaj kot posamezno.

V Kecskemét prispeli novi lovski letali Gripen

Prejšnja vlada je februarja naročila štiri švedske lovce, od tega sta bila dva dostavljena že v začetku maja. 23. junija pa so uradno sprejeli še dve novi bojni letali Gripen na bazi letalskega polka v Kecskemétu, s tem se je število teh letal madžarskega obrambnega ministrstva povečalo na osemnajst. Madžarska trenutno upravlja 18 letal Gripen, kar še dodatno krepi sposobnost za zaščito madžarske suverenosti in zračnega prostora Nata.

ZGODBA ČONTALOVIJ

(1. DEL)

V Prekmurji pa v Porabji je tuj dosta držin, stere majo trno zanimivo zgodbo pa historijo. Te familije majo svojo zlato skurok po vsej kontinentaj, vej je pa v naši krajinaj bilau pred prvo bojno velko srmastvo, zatok so lidgé bili prisildjeni oditi s trebüjom za krüjom prejk velke vodé. Skurok vsi dejdeki tej držin so se najšli v drugi velki bojni na fronti. Takšna držina v Törnišči so Čontalovi. Njino zgodbo te leko šteli v dvej talaj.

AKOŠ ANTON DONČEC

FOTO: DOMINIK ZVER

Čontalovi so izno ime v Törnišči, se najdejo v Šujsterskoj vulici (uradno Čevljarska ulica). Gnes tam žive zobotehnik Dominik Zver, šteri je dosta razisküvo zgodbo Čontalovij, štera bi bila odlična tema za kakši držinski roman (családregény) ali pa film. Gospaud Dominik že razmišlja, ka bi napiso knigo o Čontalovij. Čontalovoga Dominika prapradejdek pa prababica (ükpapa, ükmama), šteriva sta se pisala Horvat, sta küpila pogorišče, štero je meu prlé nekši Čontala, šteri je té odišo na Gorričko, liki je njegvi priimek (vezetéknév) austo v iznom imeni. Priimek Čontala se najde bole na južnom tali Prekmörja. Slovenski lingvist pa imenoslovec Janez Keber tak misli, ka je grato iz reči čonta (v Törnišči se pravi čunta).

Držina Horvat je mejla dve čerki. Ena je bila Dominika prababica Ana, druga pa je bila Klara. Klara se je omaužila v Renkouyce z dovcom Pückom, dokeč se je Ana omaužila s Štefanom Zverom iz Nedlice pa je ostala v Törnišči »na toj domačiji«. Njiva sta tuj mejla dvej čerki. Starejša je bila Dominika baba Verona, njena mlajša sestra pa je bila Marija (doma se je zvala Mica).

Prastariške iskali srečo v Meriki

Pradejdek je 1913. leta odišo v Meriko. V Le Havri, v Franciji je staupo na na šift, s šterim so šli do Ellis Islanda [èlis ájland], šteri je pristan (kikötő) New Yorka. Od tistec je šou v Bridgeport [bridžport], gé je meu bratranca. Deklini sta bili šče malivi pa sta živeli z materjov pa starov babicov, zmejs kda je pradejdek delo v nekšoj merikanarskoj železarni. »Kak so moški tam delali, ka so med tjednom zaslüžili, so v nedelo zakartali pa zapili,« ovadi gospaud Dominik.

Té je prišla prva svetovna bojna, zatok je pradejdek nej mogo domau priti, tak ka je prišo samo po bojni brez imanja (nincstelenül), ka se je nej vidlo njegvoj ženi. Zatok sta se v začetki dvajsetij lejt 20. stoletja pá odpravila v Meriko. Pá sta šla v Bridgeport, gé je bilau inda puno-puno emigrantov ž njigvoga törniškoga kraja tuj (pa z našoga Porabja).

Dominika babica pa njena sestra sta ostali

doma s starov babicov. Prababica je v Meriki küjala delavcom pa varila pivo (šör). Ranč tak se je navčila šivati pa kda sta prišla nazaj z možaum v Evropo, si je küpila prvo Zingerco (šivalni mašin). Bila je znana, ka sta bili njenivi čerki (Dominika babica pa njena sestra) sigdar »lepau oblečenivi«.

Babica, štera je ostala z deklinama v Törnišči, je nej znala pisati. Zatok sta deklini samivi pisali oči pa materi pisma v Meriko. »Njevi dvej sta pa tüdi šče bili malo naivnivi, babica pa njima je nareküvala pisati: Müvi dvej sva dobro, sva že fejst zrasli, samo sva šče fejst dünčastivi.«

Dva zeta v enoj familiji ne moreta biti

Pomalek so se stariši vrnoli, deklini pa sta se omaužili. Dominika babico Verono je vzeu možak, šteri se je tuj Zver zvau, čegli sta nej bila v žlati. Zver je preveč pogausti priimek na Dolinskom. V Otkauvcaj v Porabji majo izno ime Zvejriini.

Dominika dejdek je biu tüdi Varašanec (etak se zovejo lidje v Törnišči, ka se Törnišče tam tuj tak zove, ka Varaš), zmejs kda je biu njegov oča z bližnje Lipe. Mica se je omaužila z nekšim Černijom. »Kak je tou negda bilou, omar so tá odpelali. Tam je oča pravo, ka je omar nekak stau pa

Zdavanjski kejp zakonca Zver leta 1928

tou je nej dobro, ka pač sneja de odišla.« Rejsan je tak bilou: Mica je s Černijom prišla nazaj. Pri izi sta bila že dva zeta. Dominika dejdek je sigdar pravo: »Gda so zabejlili žganike, so prej tam, gé so več ocvirkov dali, so obrnoli k Černiji.«

Dominika dejdek je biu šauštar, ali kak se tam pravi šujster pa je znau zaslüžiti pejneze. Pauleg toga je malo delo z zemlaup tuj, kda je šujsterija propadnila. Indasvejta je bilau v Törnišči puno šauštarov pa so meli družbo (cej, céh) za svoje interese. V držini se je samo en sin vzeu za šauštarsko slüžbo. Dominika dejdek je tak mislo, ka je nej dobro, če sta »dva zeta pri kuči«. Zatok sta Černi pa Mica gorvzela kredit (hitel) pa sta okau-li 1930 odišla v Južno Meriko, v Urugvaj. V tistom časi je biu Urugvaj takšefeje »drüga Švica«, blagobitna država (jóléti állam), zatok so bole tá šli emigranti, ka je bila v Severnoj Meriki gospodarska kriza. V glavnom varaši, v Montevideji je bilau puno mogaučnosti si delo najti na zidanaj.

Zgodovina držine, najdena na interneti

Gospaud Dominik rad razisküvle zgodovino pa je najšo dosta dokumentov na interneti. Oča njegovoga drügoga dejdeka je tuj delo v Urugva-

ji, v Montevideji kak zidar. Leta 1943 je biu preddelavec (té vodi drüge delavce) na gradbišči (építkezés), gé se je zrúšo strop (álmennyez) ene banke. Un je biu edini, šteri je zgübo življenje v toj nesreči. O tragediji je gospaud Dominik zvedo iz članka, šteri se je objavo v argentinskij slovenskij novinaj pa ga je najšo na interneti. Na pokapanje sta urugvajski predsednik Juan de Amézaga pa njegva žena Celia Álvarez poslala vejnec, ka so Urugvajci fejst spoštüvali prekmörške emigrante zavolo njigve delavne morale (munkamorál).

Dejdek v drugoj bojni

Dominika dejdek je mogo doma k sodakom titi, liki tam je podküpo makedonskoga doktora v Niši (v Srbiji), šteri je nutri spiso v sodačko knižico lažne podatke, ka ma srčni beteg. Tau je nej samo zatok prišlo dobro, ka so ga odpistili z vojske, liki kda je prišla drüga svetovna bojna, so ga odpelali v Nemčijo, gé je daubo ležejšo delo: je meu skrb na sodačke konje. Nej je smeü ovaditi, ka je šujster, ovak bi ga gvüšno poslali v kakšo fabriko. Gospaud Dominik tak misli, ka je biu njegov dejdek preveč pameten. Znaü je, kak se trbej »ognoti« nevarnosti.

Nemčijo je srečno preživio, zmejs pa je meu že pet-šest dece doma. Preživio je strašno bombardiranje Draždanov (Drezda), gé je mrlo 135 gezero lidí. Kda je že biu stavec pa je ležo doma zavolo svoje astme, je dosta »pripovidavo« mladomi Dominiki, šteri je biu star deset lejt. Njgov dejdek njemi je pravo: »Jes san nej šau nigdar v bunker. Jes san si skous mislo, ka morem iti konje odvezat. Konje san razpüjsto tá po njivaj, na travnike.« Pa tan je »doj lego«, kak so bombe kapale pa delale »ognjeno kuglo« nad Draždanami. Biu je pouleg njega drügi Varašanec tuj, s šterim sta preživela vse groze. Najbole strašno je tau bilau, kda so mogli mrtva tejlja žensk pa dece vönositi. Dejdek je meu vse važne datume napisane na enom starom omari, šteroga več nega, liki ga je gospaud Dominik posliko (lefényképez).

Drügi pradejdek se je boriu v prvaj svetovnoj bojni na rusuškoj fronti, gé so ga Rusi zgrabili pa se je po trej-štirij lejtaj lejko vrno iz Rusije. Njgov najmlajši sin je biu tuj sodak v drügoj svetovnoj bojni pa je biu v Rusiji (Vaugri, šteri so zasejdlj Prekmörje med 1941 pa 1944, so dosta Prekmörcev odpelali v vogrsko soldačijo). Njega so tuj zgrabili, samo un je nazaj prišo z Rusi, kda so uni prišli v Jugoslavijo. Doma so mislili, ka se je zgübo na fronti, zatok je bila meša za njega tuj. Lejko si mislimo kak so se čüdivali (pa vejndrik veselili), kda so ga vidli pá živoga na bejlom konji priti domau.

OPRAVIČILO

V prejšnji številki časopisa, v članku Delavnica na Ptujskoj Gori je bilo ime sina gospe Urške Franc narobe zapisano. Sin se imenuje Ignac. Za napako se opravičujemo.

ZIDINE PRIPOVEJDAJO

Reke (folyó) pa potoke so lidge poštváli, zvün toga so straj od nji meli. Kak nej bi, divdja voda njim je leko zemlo vküper z ramom odnesla, lidi vmardjala. Od takše vode pa so leko velki asek tö meli. Voda njim je mline poganjala, gesti dala.

MIKI ROŠ

V časi brezi dugi poštij so po njej čunaklini lidi pa blago vozili. Ranč tak so čunaklini z enoga na drugi brejg lidi, pauv pa vse dugo prejk pelali. Dokejš si je nej človek maust vözbrodo. Najprva so je iz lesa delali. Takše mauste je voda dostakrat odnesla ali pa ji je v zimi led vküper spotro. Iz velki kamlov so začnili vse višise mauste delati, sterim sta led

Maust prejk reke Sore oba brgauva je »vküper zvezo«. Od njega vnauge pripovejsti živejo. Depa mi najprva v pripovejsti od varaša Škofja Loka nut poglednimo.

pa viska voda nika nej mogla. Gda malo po dokumentaj poglednemo, najbolje stari maust v Sloveniji v varaši Škofja Loka najdemo.

Nej samo eno ménje za eden maust

Škofja Loka za enoga najbolje lejpi stari varašov vala. Kak se tomi povej, arhitektura ta nazaj v srejdnji vek séga. Vsikši ram svojo pripovejst v sebi nosi, stari maust ranč tak. Ménje Škofja Loka nas k püšpeki napelava. Škof po domanje püšpek znamenüje. Prvi tau imena so varaši škofi ali püšpeki dali. Drugo rejč – loka - si kak moker travnik skrak vode tumačimo. Bole prausno bi Škofji Loki püšpekov moker travnik leko praji. Ka püšpeki s Škofjo Loko majo? Leta 973 cesar Oton II. zemlau kaulak gnešnjoga varaša püšpeki iz nemškoga Freisinga za dar da. V tistom časi je varaš tüdi staro slovensko ménje

Brižinje emo. Tau pa zatoga volo, ka naši stari Slavi so se vse gor v Bavarsko (Bajorsország) naselili. Prvo ménje v dokumenti iz leta 973 najdemo, Lonca ali Lonka se ves zové. Že dobri 200 lejt potejm se gnešnja ménje čüje; Scofioloco. Tak je pisar slovensko ménje dolnapiso. Škofja Loka vse bole »raste«, od leta 1274 že od varaša pripovejdamo. Kak je varaš vse vekši biu pa skauzi njega so foringaši vozili, čunaklini prejk reke Sore so več nej zavole bili. Trbelo je maust naprajti, po sterom do leko s kaulami prejk šli.

Po legendi aj bi maust dau püšpek Leopold iz Brižinja/ Freising naprajti. Legenda je legenda, historija nam neka drugo pripovejda. Od toga, ka maust je že prva stau, kak je Leopold püšpek grato. Na kejsi se zar za njim maust iz Škofje Loke leko vidi. Na srejdi njega eden mali ram stodji.

Ve se, ka maust je že leta 1357 stau. Dokument pripovejda, kak je možakar Jošt svoj mlin više mausta za pejneze audo. Mi pa se v legendi znauva s püšpekem Leopoldom srečamo. Pisalo se je leto 1381, gda Leopold šké v Škofjo Loko prejk mausta nut priti. Srejdi njega je v tistom malom rami trebło plačati. Tej porciji se mostnina pravi. Sto šké prejk mausta priti, za tau plačati mora. Možakar, steri je mostnino pobejro, je püšpeka nej spozno. Nej ga je prejk škeu pistiti, dokejš ne plača. Legenda tadale pripovejda, ka v velkoj svaji se je konj postrašo. Tak se je zbrcavo, ka vküper s püšpekem je globko doj v vodau spadno. Tam v vodej püšpek Leopold düšo iz tejla spisti. Ja, v tisti časaj maust eške nej grajke emo. Po leti 1709 maust drugo ménje dobi. V tom leti v Škofji Loki bratovge kapucinari

klauster pa svojo cerkev zozidajo. Ranč na tistom mesti si vse tau naredijo, do steroga poštija prejk mausta v varaš pride. Kamniti most ménje kapucinski most dobi. Bratovge kapucini eške gnesden v Škofji Loki živijo pa delajo. Leta 1803 pa püšpe-

Kejs Škofje Loke iz leta 1679, spodkar na pravom kraji kamniti maust se leko vidi. Kamniti most je prvo ménje, ka ga je maust emo. Mi bi njemi kameni maust prajli. Zakoga volo so ga tak zvali? Samo zatoga volo, ka v tistom časi so mausti zvekšoga eške iz lesa bili napravleni.

ki iz Brižinja/Freisinga od varaša več aska nemajo. Tau se po takzvanoj cerkvenoj reformi zgodi.

Ka pa se je v tom časi z maustom godilo? Pomalek je čas biu, ka na nauvo ga »vözavnajo«. S tejm se eške gnauk njegvo ménje vömini. Leta 1888 ga vrkar bole šurkoga naredijo. Nej samo tau, maust eške železno grajko dobi. Vse tau se v tom časi godi, gda cesar Ferenc Joška že 40 lejt na trauni Monarhije sedi. Zato-

Gnako se z gradom zgodi. Tüdi Loški grad po leti 1803 več ne smeje v rokaj püšpekov ostanoti. Po tom leti se v njem vnaugi verti vöminijo, gnes v njem Loški muzej živi pa dela.

ga volo most Franca Josipa ménje dobi. Josip je v tistom časi bila šega, ka Joška je Josip biu.

Gnes mausti Stari most pravijo. Na srečo je prvo pa drugo velko bojno cejli preživo. Leko se svoji 700 lejt včaka, če do tadale velko skrb za njega meli. Lapau bi bilau, ka najbolje stari maust v Sloveniji pa Srejdnoj Evropi ostane. Od leta 1892 sveti Janez Nepomuk srejdi mausta na njega tö skrb ma.

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

VKÜPPOBRALA SILVA EÖRY

V 13. številki časopisa Porabje, ste-
ra je vöprišla 27. junijuša 1996, je
novinarka Vestnika Majda Horvat
pod naslovom VEČEN SPOMIN NA VEZ S
PORABJEM etak pisala o pobratenji vara-
šov Murska Sobota in Betlehem:

»V ameriškem Bethlehemu, mestu po-
krajine Lehigh v Pensilvaniji, je v soboto,
8. junija, bil slovenski dan. Župana mest
Murske Sobote in Bethlehema, Andrej
Gerenčer in Kenneth R. Smith sta namreč
podpisala listino o pobratenju dveh mest.
Solze sreče so tekle po licih naših rojakov,
ki so se udeležili slavnostnega podpisa na
trgu pred mestno hišo v Bethlehemu in z
vsem srcem so ob dvignjeni slovenski in
ameriški zastavi zapeli himni. V prokla-
maciji o pobratenju sta obe strani ugotav-
ljali, da so Slovenci več stoletij migrirali
po svetu, med drugim tudi v Ameriko. Na
začetku 20. stoletja je v Ameriko migrirala
skupina Slovencev iz jugozahodnega dela
takratne pokrajine Vas megye na Madžar-
skem in se naselila v Bethlehemu. Sloven-
ski izseljenci so tukaj ohranili svoj narečni
jezik in kulturo ter bili kot etnična skupi-
na imenovani Vendi. In prav z listino o po-
bratenju dveh mest naši rojaki, ki živijo v
Bethlehemu in okoliških naseljih, prevze-
majo poimenovanje Slovenci. Mesti Mur-
ska Sobota in Betlehem se s podpisom
tudi zavezujeta, da bosta vzpostavili most
za sodelovanje na kulturnem, vzgojno-
izobraževalnem, trgovinskem in drugih
področjih življenja in dela, je še zapisano
v proklamaciji.

Tudi porabski Slovenci so šli v daljno de-
želo za boljšim zaslužkom in po članku
Mihaela Kuzmiča ali po zapisu časopisa
Amerikanski Slovincov Glas, se je okoli
leta 1921 skupina naših rojakov iz Ameri-
ke z zaslužkom vračala domov. Med njimi
so bile tudi družine iz porabskih vasi, Jože-
fa Domitra in Petra Črnka iz Števanovcev,
Jožeta Dravca iz Slovenske vesi in drugi.
Seveda pa ni nihče več zapisal, koliko od
teh družin je ostalo v domačem kraju ali
se je ponovno odpravilo nazaj v Ameri-
ko. Bolj kot skromni zapisani viri o tem,
da so se v Bethlehem selili tudi Slovenci
iz porabskih vasi, pa o vezi med Porabjem
in ameriškim mestom Bethlehem izpri-
čujeta poslikani okni, vitraža v katoliški

cerkvi Sv. Jožefa v Bethlehemu. Verniki iz
župnij so zbirali denar in poslikani vitraži
v cerkvi, ta njihov dar rojakom, ki so zara-
di preživetja odšli v Ameriko, je ostal večni
spomin na njihovo prvo domovino in poz-
nejšim rodovom na njihove korenine.«

mi je s solzami močila noge, ta pa mi je z
dišečim oljem maznila noge. Zato ti po-
vem: Njeni mnogi grehi so odpuščeni, ker
je mnogo ljubila; komur pa se malo od-
pusti, malo ljubi." (Lk 7, 44-47). Na velki
petek je Marija Magdalena z Marijo De-

Marija Kozar pa je predstavila svetnike v
meseci julijuši:

»SVETA ANA (26. VII.) je bila mati Marije
Device, stara mati Jezoša Kristoša. O njej
Sveto pismo nika ne piše. V enaj starij kni-
gaj, Jakobovom evangeliumi je dojspisana
legenda o njej. Ana pa njen mauž Joahim
sta dolgo nej mejla mlajšov. Dosta sta moli-
la pa sta se postila. Ana je Baugi oblübila, ka
če se gi rodi dejte, te ga cerkvi aldüje. Baug
go je poslušo, pa se njima je rodila či Marija,
štero so v tretjom leti starosti cerkvi aldüva-
li, sledik pa je gratala Jezošova mati.

MARIJA MAGDALENA (22. VII.) je bila
doma v Varaši Magdale, od tec je njeno ime.
Jezoša je gnauk bogati farizeuš Simon pa-
uzvo na obed. Bogatci so ga meli za praus-
noga človeka, "sina tišlara", zato so ma nej
dali poštenje: nej so ma noge zaprali, z oli-
nom vlasé namazali pa so ga nej küšnili.
Gnauk je samo edna ženska prišla, štera
je Jezoš s svojimi skuzami noge polejvala,
z vlasami dojzbrisala, noge kišüvala, z oli-
nom namazala. Tau je bila grejšnica Marija
Magdalena, o šteroj Jezoš tak pravi Simoni
v Svetom pismi: "Vidiš to ženo? Prišel sem
v tvojo hišo: vode za noge mi nisi dal, ta pa

vico stala pod križom Jezoša. Na vüzenek
zrankma z drügimi ženami je šla k grobi,
pa nej najšla Jezoša, preveč se je žaurdja-
la za njim. Za tau se ji je Jezoš tak zavalu,
ka se je njej najoprvin prikazo po tistom,
gda je gorstano od mrtvi. Marija Magdale-
na pa ga od prevelke žalosti najoprvin nej
spoznala. Jezoš go je pito: "Žena, kaj jokaš?
Koga iščeš?" Una pa je mislila, ka je vrtnar
(kertész), pa pravla: "Gospod, če si ga ti od-
nesel, povej mi, kam si ga položil, ga bom
jaz vzela." (Jn 20, 15-16) Gda go Jezoš po
imeni zvau, samo te ga je spoznala.

SVETA MARTA (29. VII.) je bila sestra Ma-
rije Magdalene pa Lazara. Gnauk, gda je
Jezoš pri njim biu, je Marta sama dvorila
Jezoši, Marija Magdalena pa je sejdla pri
njegovi nogaj. Zato se je Marta tak taužila:
"Gospod, ti ni mar, da me je sestra püstila
sámo streči? Reči ji, naj mi pomaga!" (Lk
10, 38-42) Ena drüga legenda tak pripove-
dava, ka so prej po smrti Jezoša Kristoša
Marto, Marijo Magdaleno pa Lazara gor-
posadili na en šift brezi krmila (kormány),
šteri ji je odpelo na Francusko, v Marseilles.
Tü je prej Marta mrla kak apoštol lübez-
ni kauli leta 80.«

SKANDINAVSKA KRIŽANKA

					AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	PTIČ	NAŠA MISS LETA 2001 DREMELJ	IVAN TAVČAR	LAHKA IN PREMIČNA PREGRADNA STENA	SLABA ŠOLSKA OCENA	ZAJEC	SREDNJE VELIKOPEL
					ZELO VISOKA POLETNA TEMPERATURA							
					HUDA INFEKCIJSKA BOLEZEN, MRTVIČNI KRČ			8				
					INGRID BERGMAN			PISEC IZ PREMA (GVIDO) NOMINAL VREDNOST				
					VREDNOST BLAGA ALI STORITVE					EDVARD RUSJAN	5	
					MANJŠI RT					SPLETKA		
POMOČ: INTKA NOMINALA RANT REALIJE	VROČE IN VLAŽNO OZRAČJE	DRAČ, ŠČAVJE	LITRSKA STEKLENICA	MORSKA ŽIVAL S KLEŠČAMI ERIK VALENČIČ	2			3				
INTERNET		6			GL. MESTO JORDANIJE GLAVNA, NAJVEČJA ARTERIJA					LAHEK, KONIČAST ČOLN	NEČEDNA ZADEVKA	
PEVKA NEWTON-JOHN							INDIGO LEONHARD EULER					
ODLIČNA ŠOLSKA OCENA				MANJŠE PLOVILO 3. PROGRAM RADIA SLOVENIJA	4				PEVEC RAFAEL ZUPANC SPAJKA			
MISTIČNI SIJ OKOLI TELESA		1			DEJSTVA URBAN KODER						9	
NABORNIK							NIŽJI GOZDARSKI USLUŽBENEČ	7				
SEVERNA ZVEZNA DRŽAVA ZDA, ALIASKA							NENADEN MOČEN VOJAŠKI NASKOK					

Končna rešitev:

1	2	3	4	5	6	3	7	5	8	9	5
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Oddaja Slovenski utrinki bo na sporedu TV Slovenija 1 v četrtek, 9. julija, ob 14.30. Ponovitev magazina bo na TV Slovenija 2 v ponedeljek, 13. julija, ob 18.20.

Kratka vsebina:

- Sprejem ob dnevu državnosti na Generalnem konzulatu RS
 - Mladinska likovna razstava ob 35-letnici Slovenije
 - 3. mesto na državni ravni Sakalovčanke Noémi Illés
 - Skupina Kontrabant je pred 10 leti nastopila v Monoštru
- <https://www.rtv slo.si/tv/oddaja/84>

TV SPORED

Na naslednji povezavi najdete pregleden spored TV Slovenija 1 in Slovenija 2 za izbran dan: <https://tvspored.delo.si/>

SUDOKU

		6		2		3		
	8	5				1	7	
	3		9	7	1		8	
		8		5		4		
	2						3	
7				1				6
			5	4	6			
	5	2	1	9	3	7	6	
3	6			8			4	9

SLADOLEDNE LUČKE

V zmrzovalniku so si tri sladoleadne lučke povsem enake med seboj. Poišči jih!

KO KNJIŽEVNOST OŽIVI NA PAPIRJU

MARTIN MLINARIČ

Na učnih urah slovenskega jezika se ne učimo samo slovnice, ampak tudi kulture in književnosti. Na zadnjih urah smo brali Skodelico kave Ivana Cankarja in Lepo Vido Franceta Prešerna. Po branju smo se pogovarjali o vsebini, glavnih junakih in sporočilu obeh del.

Vanda Krajczar

Naloga učencev je bila ilustrirati literarni deli in izbrati prizor, ki se jim je zdel najbolj zanimiv ali najbolj pomemben. Vanda Krajczar je narisala Lepo Vido na

začetku balade, ko sreča ugrabitelja. Na risbi je prikazala njuno prvo srečanje in razpoloženje ob morju.

Lili Kiss

Melisa Šaš in Mira Orban sta na eni risbi upodobili več dogodkov iz zgodbe. Predstavili sta predvsem prizore iz prve polovice balade: srečanje Vide z ugrabiteljem ter njeno razmišljanje o družini in težki odločitvi.

Lili Kiss je narisala prevrnjeno skodelico kave, ki lepo ponazarja materina čustva v Cankarjevem delu. Z ilustracijo je želela poudariti žalost, obžalovanje in bolečino, ki jih izraža zgodba.

Melisa Šaš in Mira Orban

POD SREBRNIM BREJGOM ...

MIKI ROŠ

... se je na velke 35 lejt suverene Slovenije sveto. Tau je biu rojstni den, kakšnoga niške ne paumni. V Ljubljani se je na velkom mitingi leko eške gnauk vidlo, kak je Slovenija politično raztalana. Eške gnauk se je tista stara zblojena istina

Krúj, naš vsakdanešnji, je prva stvar, ka so jo vözračunali. Leta 1991 je za kilo krúja trbelo 31 minuti delati. Gnesden se za kilo krúja »samo« 27 minutov dela.

vöpokazala, sto je nej z nami je prauti nam. Ja, politika lidi na svoje pa tiste druge raznok tala. Eške itak se nazaj v historijo gleda, nej ka bi za gnes pa zranje najbolje skrb mejlo.

35. rojsni den Slovenije je tüdi čas, ka se nut v tau pogledne, ka vse se je v življenji lidi vöminilo. Se je leta 1991 baukše kak gnes živelo pa kelko pejnez je kaj koštalo? V statistiko posvejšeni lidge so vnaugo vsega vönajšli.

Po zadnji računaj 1 600 evronov slovenska srejdnja plača vala. Za njau si leko gnes človek 1550 kil krumčov küpi. Leta 1991 si je leko polonje menje. Svinjsko mesau se eške itak na velke na talejri leko najde. Statistika pravi, ka z eno srejdno plačo se leko štirikrat več mesa kak leta 1991 küpi. Skur vseposedi bi leko takše vönajšli, depa streja više glave vse bole drakša gé. Vse vküper je do štirikrat drakše, kak je v prvi lejtaj Slovenije bilau. Malo ovak povejdano, nika ne moremo prajti, kak za eno srejdno plačo se več streje više glave dobi. Zidarija pa vse kaulak nje je v nejbo šlau. Statistika nam tadale pokaže, ka z eno srejdno plačo si leko 3-4-krat več športnoga gvanta človek küpi. Brezi kafeja nikak néde. Malo ovak povejdano, v enoj slovenskoj držini se najmenje 3-krat kafej pidje. V časi pokojne Jugoslavije je zmejs kafeja nej bilau ali pa je nebesko dragi biu. Na srečo je Austrija tau vejdlja rejšiti. Iz nje so se na kile pa kile kafeja prejk vozile. Neka kafeja je šlau prejk granice normalno, eške več pa se je švercalo. Leta 1991 se tau vömini. Kafej se tadale pidje. Leta 2025 z eno srejdno plačo se je leko 3-krat več kafeja küpilo. Srebrni brejg svojoj Sloveniji vse najbaukše za rojstni den želej. Un gnes v srcaj lidi gnako vrejdnost ma, kak jo je indasvejta emo; nebesko velko vrednost!

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV
NA MADŽARSKEM

IZHAJA VSAK ČETRTEK

NASLOV ZALOŽNIKA IN UREDNIŠTVA
H-9970 Monošter/Szentgotthárd,
Gardonyjeva ul. 1

ČASOPIS PODPIRAJO

Državna slovenska samouprava, Urad predsednika Vlade
Madžarske, oddelek za narodnosti, Zveza Slovencev
na Madžarskem ter Urad Vlade Republike Slovenije za
Slovence v zamejstvu in po svetu.

ZALOŽNIK
Zveza Slovencev na Madžarskem

T: 0036 94/380 767
E: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Letna naročnina za Madžarsko 2.600 HUF,
za Slovenijo 22 EUR, za druge države 52 EUR oz. 52 USD.

ZA ZALOŽNIKA
Andrea Kovács

TISK
TOPnet, d. o. o.
Kupšinci 49d,
9000 Murska Sobota, Slovenija

ŠTEVILKA BANČNEGA RAČUNA
HU75 11747068 20019127 00000000
SWIFT koda: OTPVHUHB

GLAVNA IN ODGOVORNA UREDNICA
Nikoletta Vajda-Nagy